

Gymnázium Přírodní škola, o.p.s.

PŘÍRODNÍ
ŠKOLA

Fotokronika Přírodní školy
(aneb když fotky vyprávějí)

Autor: Hermína Motlová

Vedoucí práce: MgA. Magdalena Bartáková

Datum odevzdání: 14.3.2016

Abstrakt

Práce se věnuje výtvarnému tématu a jejím cílem je vytvořit fotokroniku, pro umístění dostupných a vybraných fotek z výjezdů a některých akcí Gymnázia Přírodní škola. Tato kronika bude poskytnuta potřebám školy.

V teoretické části se práce věnuje tomu, co je to knihařství, jeho historii, ale i současnosti, vývoji knih, typům knižních vazeb, popisu částí knihy atd.

V praktické části pak autor představuje jednotlivé kroky, jak postupoval při tvorbě fotokroniky, jakožto výstupu profilové práce.

Abstract

The project is dedicated to an arts topic and its aim is to create a photo journal containing selected photos from trips and events organised by Gymnázium Přírodní Škola. This journal will be handed to the school to be used at its disposal.

In the theoretical part, the project considers what is bookbinding, its history and present state, evolution of books, types of bookbinding, describing the book parts etc.

In the practical part, the author goes on to describe the separate steps of creating a photo journal which is to be a result of this project.

Poděkování

Na začátku bych ráda poděkovala lidem, kteří pomohli ke vzniku této práce.

Velké díky patří také Gymnáziu Přírodní škola za finanční pokrytí tisku fotografií, samozřejmě MgA.Magdaleně Bartákové za vedení práce, Mgr.Štěpánu Macháčkovi a Marii Jelínkové za potřebné informace, Michalovi Vovsovi a Matoušovi Bičákovi za poskytnutí fotografií a v neposlední řadě všem přátelům a blízkým za podporu, zejména sestře Valerii Motlové za pomoc při tvorbě fotokroniky.

Obsah

Úvod	5
TEORETICKÁ ČÁST	6
Co je to knihařství	6
Knihařství a jeho počátky	6
Vývoj od středověku až po současnost.....	7
Románské období	7
Románské období v Čechách	7
Gotika	8
Gotika v Čechách	8
Renesance	8
Renesance v Čechách	9
Přelom 18. a 19. století.....	9
Přelom 18. a 19. století v Čechách	10
Počátek 20. století.....	10
Počátek 20. století v Čechách.....	10
Současnost.....	10
Knižní vazby a jejich typy	11
Označení různých typů vazby a jejich využití.....	11
Další typy vazeb	12
Kniha a její části (pojmy)	12
PRAKTICKÁ ČÁST	14
Jak fotokronika vznikala	14
Závěr.....	17
SEZNAM LITERATURY	18
SEZNAM PŘÍLOH	20

Úvod

„Vzpomínky jsou jediným rájem, ze kterého nemůžeme být vyhnáni. Ve vzpomínkách i poupě, rozvíjí se v nejkrásnější růži.“

Johann Wolfgang Goethe

Vzpomínky, snad každý člověk má v životě na co vzpomínat a z tohoto důvodu zaznamenáváme věci nebo chvíle, které si chceme připomenout. Právě k tomuto účelu slouží fotografie, ale co se s nimi děje dál? Pravděpodobně je uložíme do složek v počítači, kde naše vzpomínky zůstanou uchované v elektronické podobě, možná, že je i vytiskneme, ale i tyto fotografie někam založíme s nadějí, že je posléze roztřídíme a umístíme do alba.

Důvodem proč jsem se rozhodla tuto práci dělat je, že mě zajímalo pozadí vzniku knih, to co stojí za knihou kterou držím v ruce, jak se vážou nebo zda i já sama můžu nějaký sešit, fotoalbum atd. udělat?

Dalším důvodem, proč jsem si vybrala tvorbu fotokroniky Přírodní školy je, že z výjezdů na které se školou jezdíme máme velké množství fotografií právě v elektronické podobě, ty novější pak můžeme vidět na sociálních sítích jako je facebook Přírodní školy nebo na školních stránkách, kde ale najdeme fotografie z úplných začátků Přírodní školy?

Hlavním cílem mé ročníkové práce tedy bylo ručně vytvořit fotokroniku, do které bych mohla umístit vybrané a vytisknuté fotografie z výjezdů Přírodní školy, v průřezu let 1993 - 2015.

Celá práce je pak rozdělena na teoretickou část, kdy se věnuji knihařství obecně, co to vlastně je, jeho historii a vývoji, vlivu průmyslové revoluce a nových vynálezů na knihařství, typům vazeb, popisu částí knihy atd. V praktické části, popisují jak jsem při tvorbě fotokroniky postupovala já sama. Pomocí této práce bych ráda poukázala, že vytvořit jednoduchou knížku atd. lze i bez předchozích zkušeností a rozšířit informace o knihařství jakožto řemesle alespoň v okruhu lidí z Přírodní školy.

TEORETICKÁ ČÁST

Co je to knihařství

Knihařství je velice staré řemeslo, zabývající se výrobou předmětů z pasparty, krabicí atd. Vzniklo a vyvíjelo se především v klášterních dílnách, v době raného středověku, kde se knihy vyráběly ručně, ale v současné době se většina knih váže za pomoci strojů.¹

Posláním takových dílen byla především vazba církevních knih, postupem času výroba hospodářských a jiných výrobků.²

„Už z doby okolo roku 587 je znám první knihvazač, kterým byl jeden irský mnich a dokonce dekorativní technika slepotisku ručními tlačítky se používala okolo roku 700. Od roku 1150 už pracovala ve Španělsku první papírna a někdy v letech 1100 až 1200 vznikají ty známé skvostné románské vazby.“ (Bedřich Zákostecký)³

Knihařství a jeho počátky

Písmo vznikalo postupem času stejně tak, jako vznikala řeč, kterou bylo potřeba zaznamenat. Tomuto účelu původně sloužil kámen nebo dřevěné a hliněné destičky, tzv. tabellae a jedním z příkladů takových destiček jsou právě Římské destičky. Ty měly vyvýšené okraje a vnitřek byl vyplněný voskem, do kterého se rydly psal nebo spíše vyrýval daný text. Ty se poté svazovaly do tzv. diptychů, triptychů a polyptychů. Toto označení se odvíjelo podle počtu destiček k sobě svázaných. Je také důležité říci, že tyto destičky předcházely kodexu, což je nejpoužívanější forma knihy v období středověku.⁴ *Ten postupně nahradil předchozí svítkovou knihu, jeho název je odvozen z latinského slova caudex, které ale dříve označovalo již zmiňované Římské destičky.*⁵

¹ Knihařství. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2015 [cit. 2016-03-08]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Kniha%C5%99stv%C3%AD>

² Knihařství. *Www.studentske.cz* [online]. web: web, 2010 [cit. 2016-03-09]. Dostupné z: <http://www.studentske.cz/2010/09/6b-vyrobn-napl-n-kniharstvi.html>

³ Řemesla na západě Čech. *Český rozhlas* [online]. web: web, 2012 [cit. 2016-03-12]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/plzen/publicistika/_zprava/remesla-na-zapade-cech-kniharstvi--1124191

⁴ *Netradiční knižní vazby, historie a současné trendy*. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta multimediálních studií, 2006. Bakalářská práce.

⁵ Rukodělná knižní vazba. *Svět tisku* [online]. web: web, 2005 [cit. 2016-03-12]. Dostupné z: http://www.svetitisku.cz/buxus/generate_page.php?page_id=1497

Vývoj od středověku až po současnost

Svitková kniha, která dříve nahradila hliněné destičky, byla v Evropě později nahrazena již zmiňovaným kodexem.⁶ Ten byl tvořen pergamenem a rozřezané dvojlisty byly vkládány do sebe, ale při velkém množství těchto dvojlistů byl kodex těžký a špatně se s ním pracovalo. Bylo tedy potřeba jeho konstrukci pozměnit, a to tak, že se dvojlistové složky skládaly na sebe a poté prošly ve hřbetě. Desky byly nejčastěji dřevěné, potažené kůží, která byla bohatě zdobena.⁷

Románské období

Knižní vazba v románském období byla poměrně jednoduchá. Desky se potahovaly kůží a poté se zdobily, například drahými kameny a kovy, někdy také zlatem. To vše se odehrávalo především v kláštorech, jakožto v centrech knižní kultury. (Například v Anglii se kláštery rychle rozvíjely a rozšiřovaly, takže vznikaly i klášterní kodexové knihy). Je také potřeba zmínit rukopis Genesis (někdy též První kniha Mojžíšova), ze začátku 6. století, který byl psaný stříbrem na purpurovém pergamenu.⁸

Románské období v Čechách

„Mnoho zpráv o pořizování, věnování či opisování knih na území dnešní České republiky pochází z prvních století doby Přemyslovců, především pak z 11. a 12. století. Byly tvořeny z drahých a vzácných materiálů jako je např. slonová kost s vyřezanými ornamenty, oblíbená po celý středověk a často používaná jako zdobná deska knihy. Již zmiňovaný diptychon se u nás ještě v 11. století používal pro svojí původní funkci. Pergamenovým knihám poskytovaly kostěné desky potřebnou ochranu, stejně tak jako dřevěné desky, které se u vzácnějších knih pokrývaly kovem nebo drahými látkami s výšivkami.“

Nejstarší zachovanou vazbou původem z Čech je Kodex Vyšehradský, který pochází z 11. století. Jednou z dalších ukázek českých vazeb je Jarlochova kronika z roku 1220, která je na rozdíl od zmiňovaného Kodexu Vyšehradského jednoduchá a nepříliš zdobená.

Knihy se také dovážely z ciziny, především z Italských Benátek a Francie. Ceny takových dovážených knih byly různé a lišily se podle velikosti knihy, ale některé se vyráběly přímo v Čechách.⁹

⁶ Kodex. ABZ.cz: slovník cizích slov [online]. web: web, 2015 [cit. 2016-03-12]. Dostupné z: <http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/kodex-codex-kodex>

⁷ *Netradiční knižní vazby, historie a současné trendy*. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta multimediálních studií, 2006. Bakalářská práce.

⁸ *Netradiční knižní vazby, historie a současné trendy*. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta multimediálních studií, 2006. Bakalářská práce.

⁹ *Dějiny českého knihařství*. Knižní. Praha: společenstvo knihářů atd., 1899. ISBN nevyskytuje se.

Gotika

Jelikož v období gotiky, tedy v průběhu 14. a 15. století vznikají mimo již existující církevní stavby i stavby městské a rytířské, kde vznikaly i knihy světského původu. Ty se na rozdíl od církevních a bohatě zdobených knih šířily rychleji a byly o něco dostupnější. Podobně jako dříve, byly desky z dubového nebo bukového dřeva a potažené kůží. Mezi typické znaky gotické vazby patří například kování nebo řemeny na uzavírání knihy, v některých případech ke stejnému účelu sloužily spony a zámky. Nejčastějším způsobem zdobení byl tzv. slepotisk, což je speciální způsob ražby za pomoci razící formy, kdy se ozdobný motiv za vysokého tlaku vytlačí do kvalitního papíru anebo kůže.¹⁰ „*Dalším způsobem výzdoby gotických vazeb byla řezba ornamentů do kůže, která byla kombinovaná s tepáním a puncováním. Vzácné knihy byly uchovávány ve speciálních ochranných pouzdrech, která byla bohatě zdobena zlatem atd.*“¹¹

Gotika v Čechách

Za doby vlády Karla IV. vzniklo na našem území jedno z prvních umělecky zdobených pouzder. Ta se nejčastěji nosila připevněná k pasu pomocí kovových kroužků. Za zmínku také stojí evangelistář z 11. století, který pochází z Čech a je ukázkou umělecké rytecké práce.

Renesance

V období renesance se podnikají objevitelské cesty, vznikají nové vynálezy, což znamená i velký pokrok právě pro knihařské řemeslo. S novými myšlenkami tehdejší doby, které se šířily po Evropě, se rozvíjely i moderní vědy. Díky zpřístupnění knih i širším vrstvám obyvatelstva koncem 15. století a 16. století, se rozšiřuje i knihařské řemeslo¹² a jedním z nejvýznamnějších vynálezů tehdejší doby je například mechanický knihtisk Johannese Gutenberga.

Spolu s rozšířením knihtisku nastal i zlom v možnostech šíření informací. Dalším z důsledků bylo zlevnění výroby knih, rozvoj technicky dokonalejších vazeb atd.

Slepotisk a zlacení je v období renesance běžným způsobem zdobení knih a kromě plochy desek se zdobí i hřbet knihy a záložky, přední deska je často zdobena bohatěji a dekorativněji, než zadní. Dalším běžným prvkem, který se na renesančních vazbách objevuje, je i tzv. supralibros, tedy iniciály majitele, titulek atd.

¹⁰ Slepotisk. *BeezBee* [online]. web: web, 2015 [cit. 2016-03-10]. Dostupné z: http://www.beezbee.cz/portfolio_sluzby/slepotisk-slepa-razba-reliefni-tisk

¹¹ *Netradiční knižní vazby, historie a současné trendy* [online]. web, 2006 [cit. 2016-08-30]. Dostupné z: http://digilib.k.utb.cz/bitstream/handle/10563/2104/gazdo%C5%A1ov%C3%A1_2006_bp.pdf?sequence=1

¹² *Netradiční knižní vazby, historie a současné trendy*. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta multimediálních studií, 2006. Bakalářská práce.

Jednou z nejpodstatnějších změn v knihařství je používání lepenky místo dřevěných desek. Používá se lehčí kůže, pergamen, len atd., celkově jsou knihy odlehčenější a vazby jednodušší.

Renesance v Čechách

Pro české renesanční vazby je charakteristická tzv. rámová kompozice, ruční zlacení se do Čech dostává kolem roku 1550.¹³

Baroko, rokoko a klasicismus

S nárůstem produkce knih v období baroka, rokoka a klasicismu narůstá i používání netradičních materiálů k pokryvu desek. Jedná se především o textilní materiály, jako např.: samet, brokát a hedvábí. Běžným zdobením je opět slepotisk, ale kování typické pro gotiku postupně mizí. Na renesanční tradici také navazují zlacené vazby, setkáváme se s bohatým zlacením celé desky, rostla také obliba krajky,¹⁴ mimo jiné se připojuje nejen bohatá výzdoba hřbetů, ale i zlacený ornament na hranách a vnitřních okrajích desek. Ta byla v 16. století vzácností, zato v 17. století už běžnou rutinou. Vnitřní stěny desek se potahovaly hedvábím, někdy se vylepovaly kůží a často zdobily po celé ploše.¹⁵

V této době také vzniká nový způsob prodeje knih. Ty byly prezentovány v honosných knihovnách, které často vznikaly na přání vladaře či církve.¹⁶

Přelom 18. a 19. století

Na přelomu 18. a 19. století se rozšířilo pokrývání desek papírem. Takový papír byl velmi hodnotný, někdy barvený již při výrobě nebo povrchově natíraný, mramorovaný atd. Výhodou těchto vazeb z papíru byla jejich odolnost vůči poškození, to samozřejmě záleželo na kvalitě provedení a použitého materiálu.

Později, v období romantismu, knihvazačství, jakožto umělecké řemeslo postupně upadá a ve druhé polovině 19. století především díky vývoji a rozšiřování strojů, dochází k ústupu řemeslné práce do pozadí a rozvíjí se tzv. nakladatelské vazby.¹⁷

¹³ *Netradiční knižní vazby, historie a současné trendy* [online]. web, 2006 [cit. 2016-08-30]. Dostupné z: http://digilib.k.utb.cz/bitstream/handle/10563/2104/gazdo%C5%A1ov%C3%A1_2006_bp.pdf?sequence=1

¹⁴ Knižní vazba. *Svět tisku* [online]. web: web, 2005 [cit. 2016-03-12]. Dostupné z:

http://www.svettisku.cz/buxus/generate_page.php?page_id=2036&buxus_svettisku=270c0a23301c5b94f07ee1a524208283

¹⁵ *Netradiční knižní vazby, historie a současné trendy*. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta multimediálních studií, 2006. Bakalářská práce.

¹⁶ *U pěti domečků*. Brno, 2008. Diplomová práce. Masarykova univerzita v Brně Pedagogická fakulta.

¹⁷ Knižní vazba. *Svět tisku* [online]. web: web, 2005 [cit. 2016-03-12]. Dostupné z:

http://www.svettisku.cz/buxus/generate_page.php?page_id=2036&buxus_svettisku=270c0a23301c5b94f07ee1a524208283

Přelom 18. a 19. století v Čechách

Oblíbeným způsobem zdobení knižních vazeb v 18. století jsou různé drobné vzory a florální motivy. Častým zdobným prvkem jsou drobná kvítka po okrajích modlitebních knížek, kdy je tímto způsobem ozdobený i hřbet knihy.

Celkově však uměleckého způsobu zdobení knih ubývá, a to i v případě důležitějších např. šlechtických dokumentů.¹⁸

Počátek 20. století

Počátkem 20. století se díky rozvoji techniky a průmyslové revoluci také urychlila technika knihtisku a výroba knih se stala především záležitostí strojů.

Velký posun zaznamenali i samotní knihaři, kteří se snažili udržet krok s technikou a nároky na ně narůstaly.¹⁹ Jedním z příkladů tehdejších objevů je tzv. rychlolis, díky kterému byla práce rychlejší a jednodušší. Postupné vylepšování a prudký vzestup techniky vedl k větší a také levnější výrobě a produkci knih. Důsledkem byly knihy dostupnější pro všechny, ale jejich kvalita klesala.²⁰

To z mého pohledu také ovlivnilo způsob, jakým lidé s knihami zacházeli a celkově uškodilo knihařskému řemeslu.

Počátek 20. století v Čechách

Spolu s rozvojem tzv. nakladatelské vazby ubývali knihaři, kteří by dělali jednotlivé zakázky, ale i přesto v Čechách stále fungovali.

„Byli to Josef Váchal nebo Ludvík Bradáč, jehož kniha Knihovazačství vyšla právě před sto lety v roce 1912. Ve druhé polovině 20. století pak to byli, se kterými jsem se už mohl osobně setkat - profesor Jindřich Svoboda z Brna, Ladislav Hodný z Týna nad Vltavou, Jiří Faltus ze Žamberka mnoho další. To byli nejen mistři svého oboru, ale zároveň i skromní, nezištní a příjemné lidé. (Bedřich Zákostelecký)²¹

Současnost

V současné době jsou nedílnou součástí výroby knihy i stroje. Díky technickému pokroku se knihy, časopisy atd. vyrábí "ve velkém". To má mimo jiné za následky používání levnějších materiálů.

Důležité je ale říci, že účel vazby zůstal stále stejný. Má především chránit obsah knih, ale

¹⁸ *Dějiny českého knihařství*. Knižní. Praha: společenstvo knihařů atd., 1899. ISBN nevyskytuje se.

¹⁹ Rukodělná knižní vazba. *Svět tisku* [online]. web: web, 2005 [cit. 2016-03-12]. Dostupné z: http://www.svetitisku.cz/buxus/generate_page.php?page_id=1497

²⁰ *U pěti domečků*. Brno, 2008. Diplomová práce. Masarykova univerzita v Brně Pedagogická fakulta.

²¹ Řemesla na západě Čech. *Český rozhlas* [online]. web: web, 2012 [cit. 2016-03-12]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/plzen/publicistika/_zprava/remesla-na-zapade-cech-kniharstvi--1124191

samozejmě ho i zdobit a s tím souvisí i posun ve výtvarné podobě knihy, na které se podílí školený grafik nebo designér.²²

Knižní vazby a jejich typy

Vazba knihy je knižní blok spojený s knižními deskami nebo s obálkou do jednoho celku. Podle způsobu spojení a použitého materiálu rozeznáváme měkké vazby, polotuhé vazby a tuhé vazby. Vazbu knih rozlišujeme také podle původu (francouzská, německá, anglická, italská).²³ Rozlišujeme v podstatě dvě základní skupiny vazeb podle typu desek.

První skupina jsou knihy s měkkou vazbou, druhá skupina knihy s tuhou (pevnou) vazbou. Knihy s měkkou vazbou jsou chráněny tzv. obálkou, zatímco knihy s pevnou vazbou, mají tvrdé kartonové desky. Ty jsou potaženy tzv. potahem.

Knihám s měkkou vazbou se říká brožura a knihám s pevnou vazbou kniha vázaná.²⁴

Brožovaná vazba, kdy jsou archy papíru pouze přilepeny nebo sešity a zalepeny do jednoduchých papírových obálek.

Polotuhá vazba, která má vypouklý hřbet z tuhého papíru a lepenkové desky.

Tuhá vazba, která má silné lepenkové desky a hřbet z plátna nebo kůže. Také rohy desek bývají obloženy plátnem nebo kůží a hřbet je zdoben zlatými nebo barevnými nápisy. Tuhá vazba může být také celokožená nebo celoplátěná, v případě, že se desky i hřbet potahují jedním kusem kůže nebo plátna.²⁵

Označení různých typů vazby a jejich využití

Měkké vazby

V1 - Vnitřní listy jsou sešity spolu s obálkou ve hřbetě drátem nebo skobkami z plochého nebo zaobleného drátu, obálka je měkká. Využívá se pro svázání běžných brožur a časopisů.

V2 - Jednotlivé listy jsou řazené za sebou (blok) a slepeny ve hřbetě. Ty jsou následně vloženy do měkké papírové obálky. Využívá se pro tvorbu katalogů a objemnějších časopisů.

V3 - Blok je tvořen z jednotlivých listů nebo složek a sešit ze strany, celek je vložen do papírové obálky. Využívá se pro rozsáhlá skripta.

V4 - Blok je složen ze složek řazených za sebou, ty jsou ve hřbetě sešité tavnými nitěmi a slepeny. Tento blok je pak vložen do obálky. Využívá se na tiskoviny o rozsahu 800 stran.

²² Knižní vazba. *Svět tisku* [online]. web: web, 2005 [cit. 2016-03-12]. Dostupné z: http://www.svettisku.cz/buxus/generate_page.php?page_id=2036&buxus_svettisku=270c0a23301c5b94f07ee1a524208283

²³ *Vazba knihy; měkké a polotuhé vazby* [online]. 2012, 4.ročník(B-05) [cit. 2016-03-14].

²⁴ *Jak se dělá kniha*. Knižní. Praha a Litomyšl: Paseka, 2003. ISBN 80 - 7185 - 516 - 2.

²⁵ *Domácí knihařství*. Knižní. Praha: Šolc a Šimáček, 1924. ISBN nevyskytuje se.

Polotuhé vazby

V5 - Složky jsou řazeny za sebou a tvoří tak blok, ten je sešitý nití nebo slepený. Desky mohou být potaženy papírem nebo plátnem. Využívá se na výrobu skript a knih.

V6 - Lepenkové desky jsou spojeny papírem nebo plátnem. Využívá se pro tvorbu dětských skládanek - leporel.

Tuhé vazby

V7 - Kombinovaný povrch vazby (plátěný hřbet, papírový potah). Využívá se pro tvorbu knih.

V8 - Vazba s nekombinovaným potahem, ve většině případů se používá plátno. Hřbet může být plochý nebo kulatý.²⁶

Další typy vazeb

francouzská a německá vazba - Celokožené nebo polokožené provedení. Typ velmi pevné a odolné vazby.²⁷

japonská vazba - Vychází z tradičního čínského knihařství. Charakteristické jsou měkké, papírové či kartónové desky a vnější viditelné šití knižního bloku zároveň s deskami. Japonská knižní vazba šitá na čtyři díry a její různé modifikace, se staly oblíbenou a jednoduchou formou zpracování zápisníků, fotoalb, památníků či skicářů.²⁸

spirálová vazba - Volné listy jsou svázané plastovou či drátěnou spirálou. Této vazby se využívá pro tvorbu kalendářů, atd.²⁹

Knih a její části (pojmy)

Knižní blok jsou oříznuté a svázané stránky bez desek. Při výrobě knih, které mají pevnou vazbu je tento blok do hotových desek vlepen.

Na první stránce bývá značka nakladatelství tzv. **signet**.

Hlavní titul je umístěn vždy na liché stránce a obsahuje jméno autora, název a podtitul knihy, někdy i název nakladatelství a rok vydání.

Vakát je prázdná stránka v knížce.

Předsádka je dvojlist papíru s vyšší gramáží, který spojuje knižní blok a desky. V knize jsou vždy dvě předsádky, a to přední a zadní. Ty mohou být nepotištěné nebo potištěné dekorativním vzorem, či mohou zobrazovat něco konkrétního (mapy, vzorce atd.). V knihách s brožovanou vazbou (viz. výše), jsou knižní bloky do obálky vleповány přímo, bez předsádek.

²⁶ Seznam typů vazeb a jejich využití. *Reptisk* [online]. web: web, 2013 [cit. 2016-03-10]. Dostupné z: <http://blog.reptisk.cz/seznam-typu-vazeb-a-jejich-vyuziti-ukazky/>

²⁷ Náročná knižní vazba. *Knih Luciferova* [online]. web: web, 2013 [cit. 2016-03-14]. Dostupné z: <http://www.knihaluciferova.estranky.cz/clanky/nabizim/narocna-knizni-vazba.html>

²⁸ Japonská vazba. *Muzeum Beroun* [online]. web: web, 2015 [cit. 2016-03-14]. Dostupné z: <http://muzeum-beroun.cz/02/2015/japonska-vazba/>

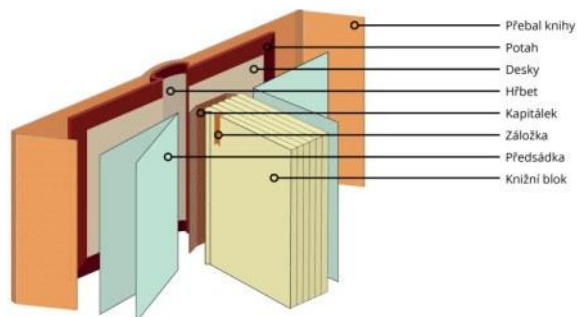
²⁹ Spirálová vazba. *Paperjam* [online]. web: web, 2012 [cit. 2016-03-14]. Dostupné z: <http://www.paperjam.cz/vyroba-knih/vazby/vazba-spiralova>

Kapitálek je kousek ozdobné stužky, vlepený na okraje hřbetu knižního bloku, zpevňuje ho a zakrývá prostor mezi hřbetem knižního bloku a deskami.

Desky chrání knihy s tzv. pevnou vazbou.

Záložková stužka (záložka) bývá u některých knih vlepena do hřbetu knižního bloku.³⁰

Popis částí knihy

³⁰ *Jak se dělá kniha*. Knižní. Praha a Litomyšl: Paseka, 2003. ISBN 80 - 7185 - 516 - 2.

PRAKTICKÁ ČÁST

Jak fotokronika vznikala

1. Jak dosáhnout záměru a cíle práce

Ke splnění záměru a cíle své práce, jsem po konzultacích s vedoucí práce MgA. Magdalenou Bartákovou a na základě doporučení Marie Jelínkové, zvolila tvorbu tzv. "zkouškové knihy". To především z důvodu, abych se naučila, jak pracovat s papírem, řezání formátu nebo jak se papír "chová" při lepení atd. a abych si vše vyzkoušela nanečisto, než přejdu k tvorbě finální fotokroniky.

2. Tvorba "zkouškové knihy" a použité materiály

Jak už jsem zmiňovala, před tvorbou samotné fotokroniky jsem vytvořila i "zkouškovou knihu".

Společně s vedoucí práce jsem vybrala papír v přírodně bílé barvě, o gramáži 150g. Jednotlivé přeložené listy papíru jsem postupně skládala na sebe, do těch jsem posléze udělala pět dírek na prošíání.

Přední a zadní desky o libovolných rozměrech cca. 17,5 x 21,5cm jsem vyřízla z knihařské lepenky a potáhla je potahovým papírem Artelibris s povrchovou strukturou, v odstínu 07 modrá a gramáží 120g. Po potažení, proděravění a vylisování desek jsem již mohla přejít k samotnému vázání. Rozhodla jsem se pro japonskou vazbu (viz. další typy vazeb), především pro její jednoduchost a estetický vzhled.

3. Shromáždění fotografií a jejich výběr

Dalším krokem bylo shromáždění potřebných fotografií z let 1993 - 2015 a jejich následný výběr. Na základě konzultace s panem učitelem Mgr. Štěpánem Macháčkem jsme se domluvili na množství cca. 2 - 3 fotografie / výjezd a který mě odkázal na webové stránky (www.fotky.ksylon.cz), kde jsou umístěné téměř všechny fotografie z výjezdů Přírodní školy. Mimo jiné jsem fotografie hledala i na facebooku Gymnázia Přírodní školy, další část fotografií mi poskytl i Matouš Bičák a Michal Voves, který je na zmiňované stránce již dříve umístil. Bohužel, fotografie z let 1996 a 1997 se na internetových stránkách nenalézají a nenašla jsem je ani na CD s fotografiemi, které mi poskytl Mgr. František Tichý.

Při finálním výběru fotografií jsem se zaměřila především na jejich kvalitu a celkový vizuální dojem, kterým fotografie působí.

4. Tisk fotografií

Po výběru fotografií jsem na základě doporučení Matouše Bičáka přešla k online objednávkám a tisku u společnosti Globus, kdy myslím odpovídá poměr cena ku kvalitě tisknutých fotografií. Ty jsem posléze vyzvedla v jedné z fotosběren. Zde bych ještě jednou ráda poděkovala Gymnázium Přírodní škola za finanční pokrytí tisku fotografií.

5. Tvorba finální fotokroniky

Při tvorbě finální fotokroniky jsem potřebné znalosti získala především skrze praxi při tvorbě již zmiňované "zkouškové knihy", tedy i díky informacím od Marie Jelínkové a vedoucí práce MgA. Magdaleny Bartákové.

I zde jsem postupovala podobně jako u tvorby "zkouškové knihy".

Papír jsem použila stejný a formát bloku fotokroniky jsem zvolila B4 (25 x 35,3cm), který vznikne přeložením papíru o formátu B3 (35,3 x 50cm). Zde je potřeba, aby byl papír přeložen rovnoběžně se směrem vláken, nedochází tak totiž k jejich zlomení. Musím ale konstatovat, že pro laika je poměrně obtížné tento směr správně určit, vyžaduje to určitý cit a také zkušenosti.

Následně přešla k vrstvení přeložených listů papíru na sebe, kdy jsem do hřbetu každého přeloženého listu vložila proužek ze čtvrtky o rozměrech 25 x 2,2cm, čímž jsem vyrovnala nadzvedávání papíru fotokroniky, na kterém jsou fotografie nalepené. Do papírů i vložek ze čtvrtky jsem následně udělala čtyři dírky na prošití.

6. Desky fotokroniky

Přední a zadní desky fotokroniky jsem vyřízla opět z knihařské lepenky o rozměrech 36,5 x 26cm, tak, aby desky překrývaly papíry seskládané uvnitř. Z desek jsem následně odřízla proužek o rozměrech 2 x 26cm, takže mi vznikla druhá polovina rozřízných desek o rozměrech 34,5 x 26cm. Obě tyto strany jsem podlepila proužkem 2 x 26cm z obyčejného papíru. (Z pravé a levé strany papírového proužku jsem odměřila cca.0,8cm a podlepila jím obě poloviny desek, takže byl opravdu vidět jen cca.0,4cm široký zbytek papírového proužku.)

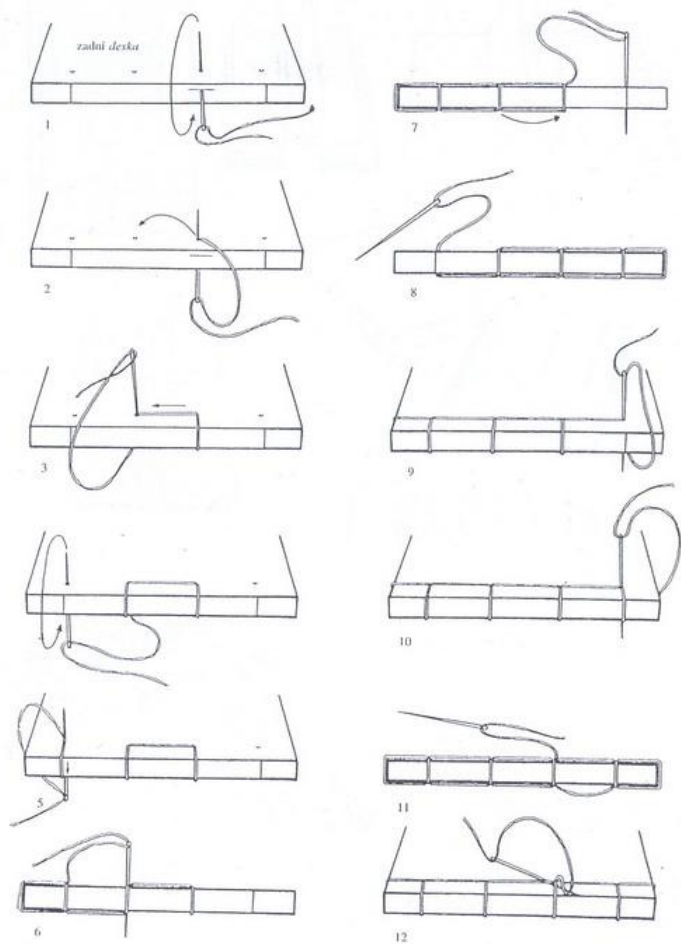
Přední desku jsem posléze podlepila papírem Stardream o rozměru 35 x 25cm v odstínu 23 růžová a gramáží 285g. Tu jsem následně, společně se zadní deskou fotokroniky potáhla potahovým papírem Artelibris s povrchovou strukturou, v odstínu 07 modrá a gramáží 120g, stejným jako u "zkouškové knihy". Do obou desek jsem udělala čtyři dírky na prošití, stejně jako u naskládaných papírů a nechala vylisovat.

7. Lepení fotografií

Nejdříve jsem si papíry provizorně sešla a fotografie na ně rozložila, abych viděla, jak bude finální podoba vypadat. Posléze jsem přešla k samotnému lepení, kdy jsem použila oboustranné lepící čtverečky, určené k lepení fotografií. Vždy jsem se snažila zachovávat minimální jednotící prvky na všech stranách fotokroniky, tzn., že jsem vždy, jestliže to formát fotografií dovozoval, odměřila stejnou vzdálenost od hřbetu, dolního okraje a rozestupy mezi fotografiemi. Poté co jsem měla fotografie nalepené, rozvázala jsem provizorní vazbu a fotografie nadepsala perkem. Poté jsem mohla přejít k sešití s deskami.

8. Vazba/šití desek

Stejně jako u "zkouškové knihy" jsem se inspirovala japonskou vazbou a zvolila způsob šití tzv. na čtyři díry.

obr. 8 – Způsob šití na čtyři díry

9. Zdobení desek

Při zdobení přední desky fotokroniky jsem využila podlepení růžovým papírem a do potahového papíru vyřízla rámeček o rozměrech 16,3 x 10,5 a nechala tak prosvítat růžový "podleповý" papír. Výřez jsem posléze ozdobila rámečkem, do kterého jsem pomocí řezáku vyřízla trojúhelníkové dekorativní ornamenty.

Závěr

Ve své profilové práci jsem se věnovala tvorbě fotokroniky Přírodní školy.

Tato práce pro mě byla svým způsobem výzva, protože nikdy předtím jsem nic podobného nedělala, ale o to více je pro mě přínosem.

Během dní, kdy jsem na fotokronice pracovala, jsem se postupně učila, jak zacházet s jednotlivými materiály, vyhledávat a vybírat fotografie, rozvíjet své estetické cítění atd. Jsem ráda, že jsem měla nejen možnost, ale skutečně jsem se naučila něco nového, něco čím může člověk potěšit nejen sebe, ale i druhé.

S tímto tématem se také neodmyslitelně pojí i knihařské řemeslo, kterému jsem ve sborníku věnovala teoretickou část. V té popisuji jeho vývoj atd., bohužel moderní knižní vazba se od třicátých let minulého století potýká s celou řadou problémů a snaží se oslovit co nejvíce zájemců. K tomu také napomáhají výstavy, kterých se účastní mnoho knihařů a kde můžeme obdivovat jejich řemeslo nebo kurzy, které jednotlivá knihařství poskytují. I přesto, že z mého pohledu je knihařství v dnešní době jaksi zapomenuto, zůstává naděje např. v podobě již zmiňovaných kurzů, anebo vysokoškolské výuky např. na Západočeské univerzitě v Plzni nebo na Fakultě výtvarných umění VUT v Brně, ale jehož činnost je v současné době pozastavena.

Řemeslná výroba knih se postupem času přeměnila na technickou a lidem se tak knihy staly lehce dostupnou věcí, podle toho se také změnil přístup, se kterým lidé ke knihám přistupují. Myslím, že ústupem knihařství jakožto řemesla došlo i ke snížení zájmu o jeho učení se.

Ráda bych, aby tato fotokronika dobře sloužila škole a poskytla tak potěšení sice z neprofesionální, ale pečlivé práce. Chtěla bych také ukázat, že každý člověk může tvořit i vlastními silami a uvědomit si tak, co vše stojí za knihou nebo právě fotokronikou, kterou drží v ruce. Také bych byla ráda, kdyby se pomocí této práce podařilo alespoň trošku rozšířit povědomí o knihařském řemesle.

Doufám tedy, že i vás, kdo tento sborník právě dočítáte, tato práce obohatila a bavila.

SEZNAM LITERATURY

Internetové zdroje

Knihářství. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2015 [cit. 2016-03-08]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Kniha%C5%99stv%C3%AD>

Knihářství. *Www.studentske.cz* [online]. web: web, 2010 [cit. 2016-03-09]. Dostupné z: <http://www.studentske.cz/2010/09/6b-vyrobn-napl-n-kniharstvi.html>

Řemesla na západě Čech. *Český rozhlas* [online]. web: web, 2012 [cit. 2016-03-12]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/plzen/publicistika/_zprava/remesla-na-zapade-cech-kniharstvi--1124191

Netradiční knižní vazby, historie a současné trendy. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta multimediálních studií, 2006. Bakalářská práce.

Rukodělná knižní vazba. *Svět tisku* [online]. web: web, 2005 [cit. 2016-03-12]. Dostupné z: http://www.svettisku.cz/buxus/generate_page.php?page_id=1497

Kodex. *ABZ.cz: slovník cizích slov* [online]. web: web, 2015 [cit. 2016-03-12]. Dostupné z: <http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/kodex-codex-kodex>

Slepotisk. *BeezBee* [online]. web: web, 2015 [cit. 2016-03-10]. Dostupné z: http://www.beezbee.cz/portfolio_sluzby/slepotisk-slepa-razba-reliefni-tisk

Historie knihy. *EKNIHOVNA* [online]. web: web, 2016 [cit. 2016-03-10]. Dostupné z: <http://www.eknihovna.cz/historie-knihy/>

Knižní vazba. *Svět tisku* [online]. web: web, 2005 [cit. 2016-03-12]. Dostupné z: http://www.svettisku.cz/buxus/generate_page.php?page_id=2036&buxus_svettisku=270c0a23301c5b94f07ee1a524208283

U pěti domečků. Brno, 2008. Diplomová práce. Masarykova univerzita v Brně Pedagogická fakulta.

Knižní vazba. *Svět tisku* [online]. web: web, 2005 [cit. 2016-03-12]. Dostupné z: http://www.svettisku.cz/buxus/generate_page.php?page_id=2036&buxus_svettisku=270c0a23301c5b94f07ee1a524208283

Výroba řemeslných knižních vazeb. *Svět tisku* [online]. web: web, 2004 [cit. 2016-03-14]. Dostupné z:

http://www.svettisku.cz/buxus/generate_page.php?page_id=6086&buxus_svettisku=f

Vazba knihy; měkké a polotuhé vazby [online]. 2012, **4.ročník**(B-05) [cit. 2016-03-14].

Seznam typů vazeb a jejich využití. *Reptisk* [online]. web: web, 2013 [cit. 2016-03-10].
Dostupné z: <http://blog.reptisk.cz/seznam-typu-vazeb-a-jejich-vyuziti-ukazky/>

Náročná knižní vazba. *Kniha Luciferova* [online]. web: web, 2013 [cit. 2016-03-14].
Dostupné z: <http://www.knihaluciferova.estranky.cz/clanky/nabizim/narocna-knizni-vazba.html>

Japonská vazba. *Muzeum Beroun* [online]. web: web, 2015 [cit. 2016-03-14]. Dostupné z:
<http://muzeum-beroun.cz/02/2015/japonska-vazba/>

Spirálová vazba. *Paperjam* [online]. web: web, 2012 [cit. 2016-03-14]. Dostupné z:
<http://www.paperjam.cz/vyroba-knih/vazby/vazba-spiralova>

Knižní zdroje

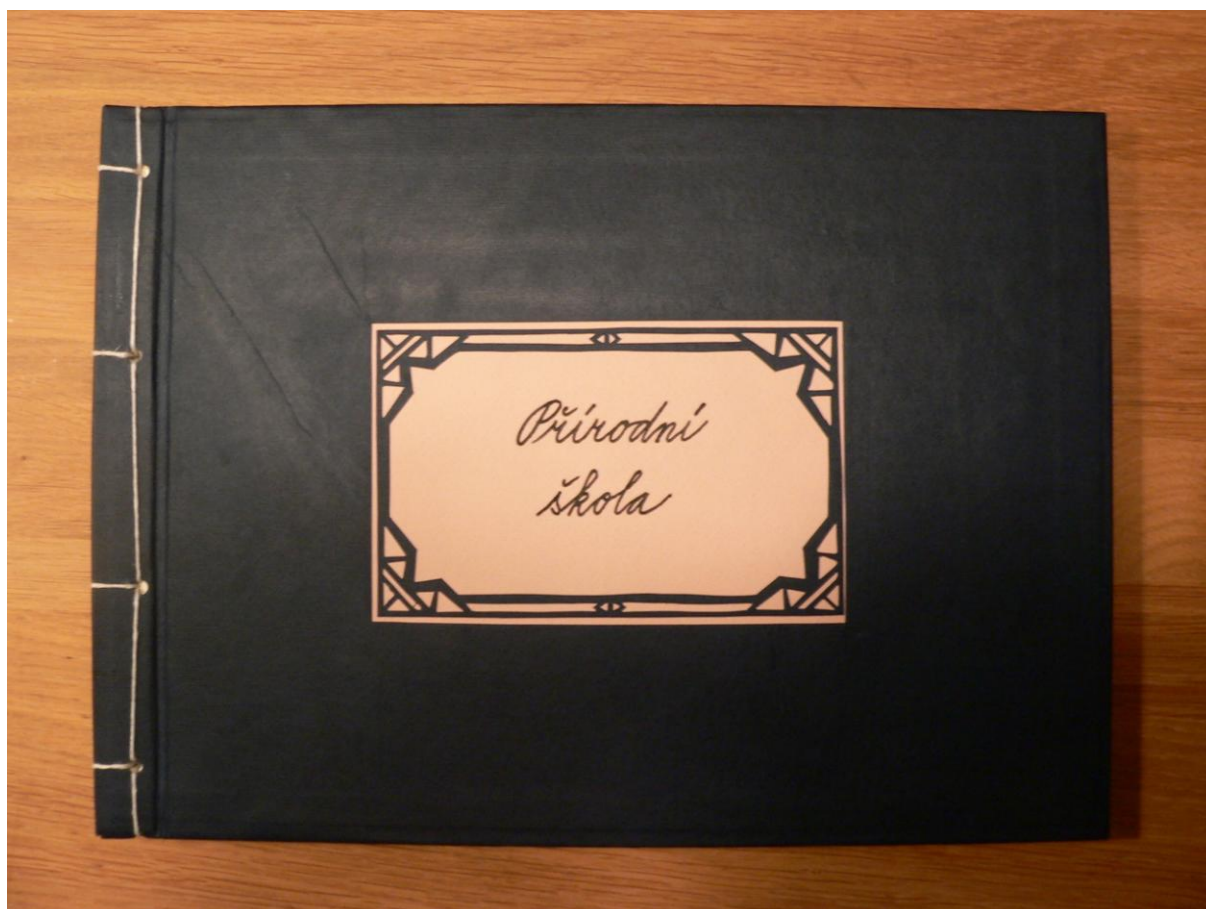
Domácí knihařství. Knižní. Praha: Šolc a Šimáček, 1924. ISBN nevyskytuje se.

Dějiny českého knihařství. Knižní. Praha: společenstvo knihařů atd., 1899. ISBN nevyskytuje se.

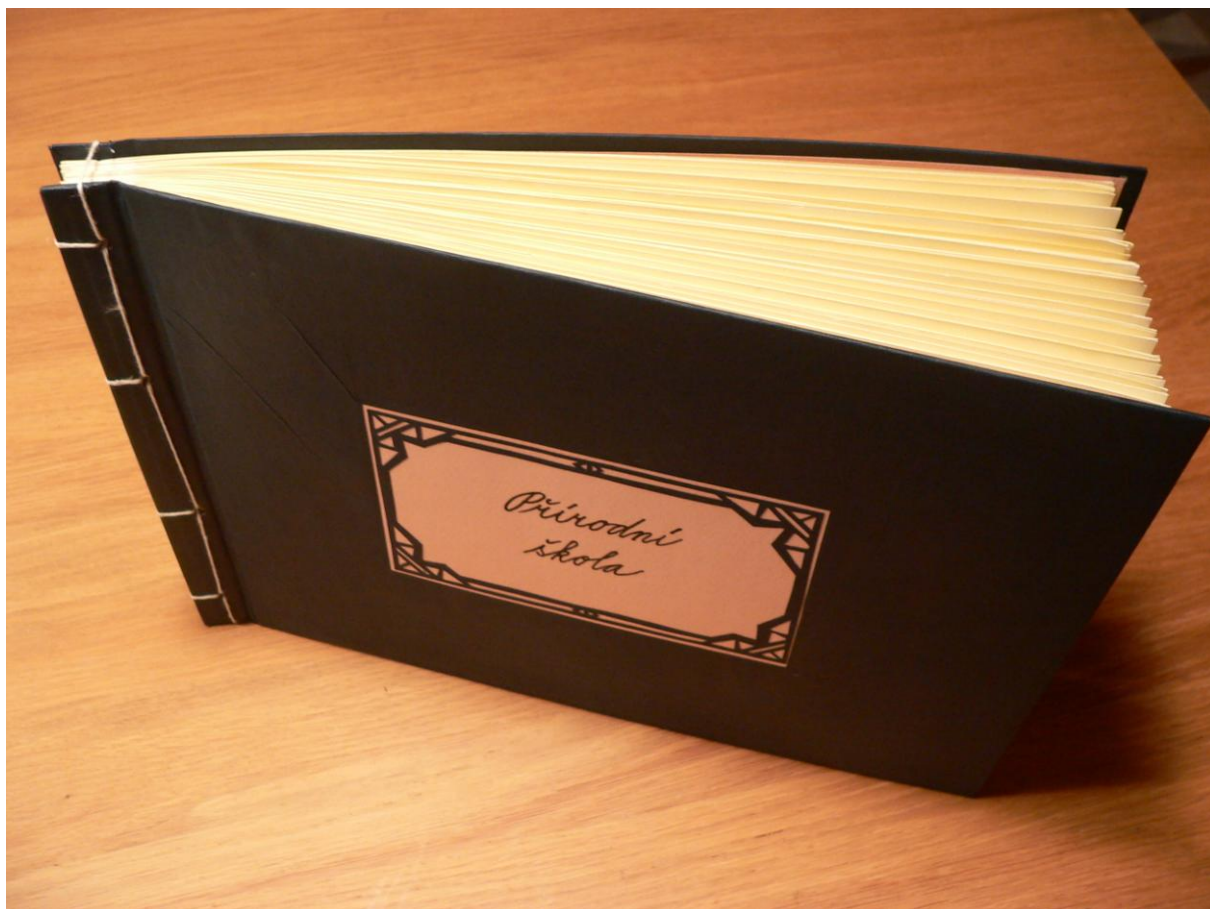
Jak se dělá kniha. Knižní. Praha a Litomyšl: Paseka, 2003. ISBN 80 - 7185 - 516 - 2.

SEZNAM PŘÍLOH

příloha č.1 - přední strana fotokroniky

příloha č.2 - fotokronika celek

příloha č.3 - libovolná strana fotokroniky

příloha č.4 - libovolná strana fotokroniky 2

příloha č.5 - libovolná strana fotokroniky 3

